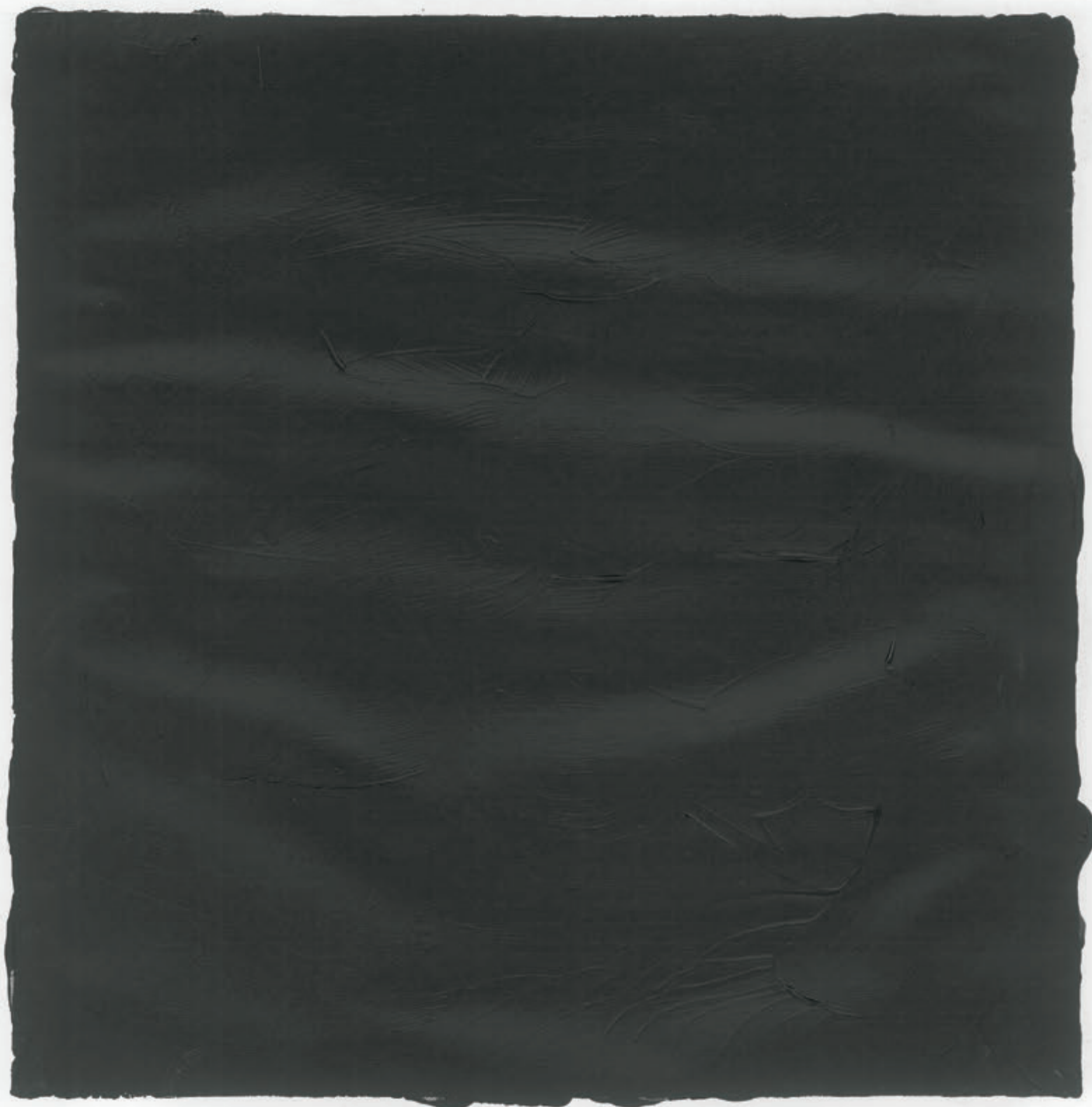

Imper

h. n.

ambicioznost p ipeda nesposobnim
~~raj~~ ~~addi~~vena ano na možganskem deblu

ambicioznost pripada nesposobnim
kot obliž na rano na možganskem deblu
saj kdo vendar bi ustavil svet
če bi ta zrastel dovolj, da bi polomil svoj okvir
se zakotalil po vesoljnem klancu
in razmršil lase damam na poti k nedeljski maši,
za akcijo imamo televizijo,
za tihe~~skrite~~ prepovedane vzdine lepljive strani~~xy~~ revij
ideje na pladnju v brezplačnih svežnjih šumečega papirja
in revolucijo v nikoli za~~res~~ pokopanin časin,
sanje o prihodnosti zadušene v gho~~st~~ story odisejadah belordečih
zabunlih lic
in davno preminulem litru šprica
ki si utira pot prek odmr~~lin~~ brbončič do robov porcelanaste proteze

UREDNIŠTVO

Aljaž Rudolf | Drago Pintarič | Jan Vegelj | Nika Vidovič | Nina Golob |
Sanja Halb

SODELUJEOČI PISCI

Jan Vegelj | Nika Vidovič | Aljaž Rudolf | Eva Smrekar | Aljaž Novak | Nina Boben | Sanja Halb |
Rožana Švara (poezija)

OBLIKOVANJE

Aljaž Rudolf

ILUSTRACIJE

Natalija Kosmač

NASLOVNICA

Nika Vidovič | Aljaž Rudolf

LEKTORIRANJE

Manja Klobasa

MENTORJA

Drago Pintarič | Nina Golob

IZDAJA

Dijaški dom Ivana Cankarja | KUD Pozitiv

28.5.2014

TISK

Pro grafika

UVODNIK

ALJAŽ RUDOLF

Nadvlada novih, geometričnih form, rušenje starih idealov in čaščenje novega, modernega, boljšega označujejo modernizem, vihravo obdobje v katerem se je iz popolnega nasprotja ustaljenemu formirala nova prihodnost. Prav ta kontradikcija je služila kot miselna snov tokratni, že četrti številki Triperja. Ideja izprijenega humanizma je pognala svet v kaos, zatoorej iščemo nove poti, pri čemer se sprašujemo o pomenu naših sanj in vizij: Je v njih skrita pot do resnice, ali so le deponija misli in plehke utvare? Je racionalizem še vedno edino, kar nas bo gnalo k pravemu cilju in nas rešilo, 'primitivnega' narave? Je sposobnost kreiranja lastnih misli človeška odličnost ali jo bomo še vedno tretirali kot naivno in nepotrebno? Je domišljija naš pozabljeni zaklad, ali nepotreben psihološki element, katerega bi brezglavo lahko še naprej zavračali? Želja po obstoju onkraj zidov starega sveta z utečenimi sistemi in porušenimi ideali in izprijenimi heroji, želja po avtonomnosti, svobodi in čistosti nas vodi stran od pravilnega, utečenega in samoumevnega. Prevprašati želimo bistvo, sebe in svobodo. Naveličani smo življenja po ustaljenem ritmu, želimo uresničene sanje in padle heroje starega sveta. Želimo si zraka in svežih idej, novih poti in glasnih src. Stari svet nam je pretesen, ideale starih generacij ne sprejemamo več. Ustvarjamo svoje, raziskujemo po svoje, iščemo svoje mesto in poslanstvo. Zapuščamo staro in z odprtimi rokami tečemo naprej. Ostaja nam le eno vprašanje - Kje in kakšna je naša prihodnost?

ČRNI KVADRAT

NAVDUŠENJE, NOVO ŽIVLJENJE, NESKONČNOST ...

BESEDILO: NIKA VIDOVIČ

Kazimir Malevič je avtor Zadnje futuristične razstave, ki je bila prvič predstavljena leta 1915 v Petrogradu v Rusiji. Razstava, ki je močno zamajala meje umetnosti, je postala prepoznavna ravno zaradi filozofije, ki stoji za njenim najpomembnejšim elementom in najbolj znanim Malevičevim delom – Črnim kvadratom na beli podlagi. Stal je zgoraj v kotu, ves mogočen in po svoje prazen, na sredini razstavnega prostora. Kvadrat je bil tisti element, ki je Maleviča pospremil iz sintetičnega kubizma v futurizem in mu na koncu pokazal novo smer – suprematizem. Bil je nekakšen manifest suprematizma, ki temelji na osnovi geometrijskih likov in preprosti kompoziciji le teh. Povezava kompozicije, elementov in barve je vsekakor prisotna, saj je barva tista, ki gledalca pospremi v globine samega elementa. Črna daje vtis praznine, tragike, žalosti, rdeča pa je barva ruske revolucije, krvi ...

Njegovo slikarstvo je bilo na prvi pogled oropano sporočilnosti, a ob daljšem ogledovanju elementa ali kompozicije je v podzavesti oblikovalo pomensko bogate asociacije. Sam je to poimenoval kar "supremacija občutka". Prav tak je Črni kvadrat, ki je doživel več replik, Malevič sam pa je ustvaril še rdečega na beli podlagi, belega na črni podlagi in belega na beli podlagi. Vsi so imeli enak namen, a vseeno drugačno vsebino. O vsebini tega minimalističnega dela se je razvilo nešteto filozofskih in psihoanalitičnih interpretacij. Vsaka trdi nekaj drugačnega, vse pa se navezujejo na predstave o prostoru in družbi. Glede na to, da se je vse odvijalo v času ruske revolucije in da je bil Malevič vedno na strani posameznika in ne družbe ter se je upiral takratnemu režimu, je razumljivo, da je svoje razmišljanje o sistemu vnesel v svoja dela. Sicer zelo abstraktno in neočitno, pa vseeno.

Vse, kar se je vrtelo okoli tega kvadrata, je bilo revolucionarno. Torej tudi družba, podrejena verskim dogmam in idealom, apatična in dolgočasna. Slednjo Malevič prikazuje kot negativno nasprotje idealnemu posamezniku, ki stoji sam zase in je sam sebi zadosten. Kljub temu, da je zanemarjal načela klasičnega slikarstva, med drugim tudi renesančnega in nasploh vsa obdobja, ki so obstajala pred suprematizmom, je bil vseeno renesančni človek, naklonjen idealom, in posameznik v družbeni množici, zato se znotraj kvadrata nahajata tudi ta idealni individuum in njegov odraz do umetnosti in družbe. Prikazal je revolucijo, ki se je dogajala – tako v umetnosti kot tudi v politiki. Naredil je razkol med idealnim slikarstvom ravno sprijaznjenim s perspektivo in kompozicijo postavil na prvo mesto. Ni se posvečal večim odtenkom iste barve, temveč samo enemu do potankosti. Iz ničesar je naredil vse. Naredil je tisto, česar si pred njim nihče ni upal, saj so bile meje v slikarstvu tako natančno načrtane, da so bila vsakršna odstopanja nedopustna. Spremenil je pogled na svet in prinesel minimalizem, to, kar je danes sveto. Načelo njegovega suprematizma je temeljilo ravno na upodabljanju svetega: »*Kar najbolj abstraktna upodobitev vsega, čemur se v religiji reče bog.*« Stem je odprl vrata novim avantgardam in umetniškim gibanjem kasnejšega časa. Takrat je postavil nasprotje umetnosti, danes pa postavlja temelje brezčasnosti.

DADAIZEM KOT NASPROTJE RACIONALNEGA

BESEDILO: EVA SMREKAR

V prvi polovici dvajsetega stoletja, času dveh velikih vojn in mnogih pretresov, so kot odziv na razvrednotenje osnovnih človeških principov nastajale pomembne avantgardne smeri, ki so bile kritične in pogostokrat satirične v odnosu do političnih razmer takratne družbe ter akademske, filistrske umetnosti, od katere so se z vsakim desetletjem bolj oddaljevale. Tako se je avantgardna umetnost razvijala v času otopelosti in ignorance, umetniki pa so delovali v skupinah intelektualnega liberalizma, kot protestniki, nasprotniki ustaljenega in racionalnega.

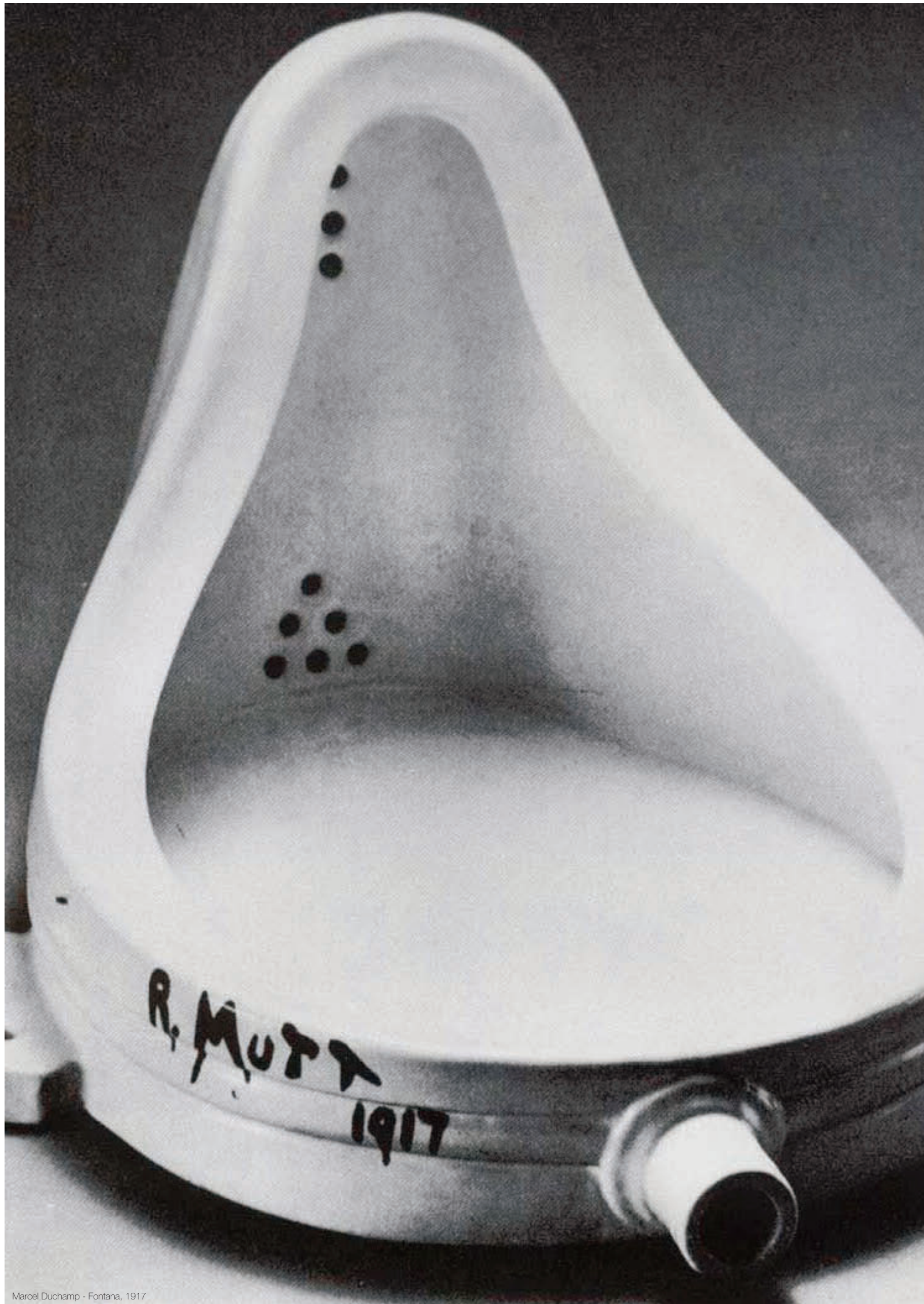
Ravno proti slednjemu je bilo v službi kritike najbolj opazno gibanje dadaizma, ki se je rodilo kot oster odgovor na grozote 1. svetovne vojne. Dadaizem je kot močno konstruirana politična in filozofska smer ustvaril veliko anti-vojno propagando z anti-umetniško estetiko kot nasprotovanje vsemu racionalnemu in obstoječemu v tej propadli, razvrednoteni družbi. Vse se je začelo leta 1916 v Zürichu, glavnem pribežališču vseh izgnancev in nasprotnikov vojne, kjer sta Hugo Ball in Emmy Hennings odprla Cabaret Voltaire, nočni klub umetnikov, piscev, intelektualcev in razstavni prostor njihovih satiričnih del. Ravno tam se je začel razvijati dadaističen koncept anti-gibanja in anti-umetnosti, ki se je formiral tudi v mnogih manifestih, enega izmed njih je napisal Karl Richard Huelsenbeck:

„Podpisniki tega manifesta so se zbrali z bojnim klicem DADA!!!! k propagandi umetnosti, od katere pričakujejo uresničitev novih idealov. Kaj je torej DADAIZEM? Beseda dada simbolizira najprimitivnejše razmerje do resničnosti, ki nas obdaja, z dadaizmom prihaja do svojih pravic nova realnost. Življenje se kaže kot simultana zmešnjava šumov, barv in duhovnih ritmov, ki jo dadaistična umetnost nemoteno sprejema vase z vsemi senzacionalnimi kriki in mrzlicami predrzne vsakdanje psihe in celotne brutalne resničnosti. Tu leži ostro zaznamovano razpotje, ki ločuje dadaizem od vseh dosedanjih umetnostnih smeri in predvsem od FUTURIZMA, ki so ga slaboumneži pred kratkim zasnovali kot novo izdajo impresionistične realizacije. Dadaizem se do življenja prvič ne postavlja v estetsko razmerje, s tem da trga na koščke vsa gesla o etiki, kulturi in notranjosti, ki so samo plašči za slabotne mišice.“

Glavna tema delovanja dada umetnikov je bil torej absurd, provokacija buržajske smetane; s svojo glasovno poezijo so pretresli temelje lepote pisane besede, z iracionalno montiranimi filmi, ready-made objekti (kot je npr. Duchampov Pisoar) in drugimi umetniškimi formami, ki so narekovale spontanost in združevanje prej vsebinsko nikoli povezanih podob (npr. kolaži) pa odprli vprašanja o vlogi in umetnosti, o pomembnosti koncepta, estetske vrednosti, lepote. Absurd je postal nov ideal, nov lepotni kanon, nova estetika. Dadaistični soireéji so bili polni nesmiselnega kričanja, zvokov, objektov, a kljub vsemu konceptualno dovršeni – lahko bi celo rekli, da je koncept postal nova estetika in da je ideja kot lepotni ideal prevladala nad vizualnim aspektom umetniškega dela tistega časa. Tako se je seveda potrebno zamisliti o učinkovitosti sporočila dadaistične umetnosti – ali je upor proti vojni in akademski, buržajski umetnosti, zares dosegel svoj namen, ali pa so z ironičnim napadom na racionalno obstoječe družbe izzvali le vsesplošno zgražanje, ki pa se nato ni razvilo v kontemplacijo o sporočilu, ki ga je nosil koncept tega gibanja? Je družba zaradi dadaizma sploh začela razmišljati o lastnih napakah in grozotah vojne, je kritiko svojih dejanj in mentalitete sploh dojela? Prav tako morda ne bi bilo odveč razmisliti o morebitni paradoksalnosti dadaističnih konceptov anti-estetike, anti-umetnosti in anti-gibanja. Kako lahko politično in umetniško delovanje skupine ljudi s podobno mentaliteto, estetskimi nazori in političnimi prepričanji imenujemo anti- gibanje? Ali ni prejšnji opis ravno definicija gibanja? Kako so lahko dadaisti svoje umetniško delovanje poimenovali anti-umetniško in anti-estetsko, če pa je v njihovih delih kljub igri naključij in razvrednotenju akademske umetnosti razviden premislek o kompoziciji, barvni skali, obliki objektov in njihovem združevanju, torej vsi aspekti nekega estetskega konstrukta, ki skupaj s konceptom potemtakem definirajo tudi umetniško delo? Morda pa je paradoksalnost dadaističnih konceptov ravno koncept samega gibanja – iracionalnost v iracionalnosti kot zares kompleten odmik od obstoječih miselnih form racionalne družbe, poigravanje z njihovo zmožnostjo interpretacije in lastnega konceptualiziranja nečesa tako nekonvencionalnega? Interpretacij je zaradi odprte narave dadaizma lahko veliko, gibanje oz. anti-gibanje vojnega časa pa še danes buri duhove, kar je tudi sama lepota konceptualne umetnosti – odmik od obstoječega in iskanje številnih resnic v neoprijemljivih konceptih, ki so ustvarili čudovite umetniške forme.

Marcel Duchamp - Fontana, 1917

NICOLA SAMORI

ANULACIJA RENESANČNEGA IDEALA
KOT PRISPODOBA SODOBNE DRUŽBE

BESEDILO: ALJAŽ RUDOLF

V kolikor smatramo Michelangelovo Rojstvo Adama kot klasično renesančno delo, skozi katero seva duh neoplatonizma, je potemtakem celoten Samorijev opus pričujoče delo o sodobnem zeitgeistu, času, ko renesančni ideal pojmuje le še svetlo reminiscenco o idealizmu dovršenosti in zedinjenosti čutnega in spiritualnega sveta znotraj človeka; njegov opus prevzame funkcijo kontradiktornega konceptu umetniške manifestacije renesančnih avtorjev, saj lepotne ideale renesančnega in deloma baročnega obdobja preobrazi v slike, ki sevajo temačnost in mističnost, motiv reprezentančnega portreta pa nadomesti z atmosfersko brutalnostjo, pridihom umirajočega, degenerativnega, apokaliptičnega.

Kapitalizem in globalizacija ter zapuščina Italije, epicentra (južno)renesančnega gibanja v 15. in 16. stoletju, omogočajo pojmovanje Samorijevega opusa kot stične točke renesančne ideologije in deviantnega 21. stoletja. Dela so ogledalo sodobne ideologije, ki prek podobe, ključnega elementa današnje okularno centralistične kulture, manifestira hermetičnost in brezčutnost konstantnega pritiska nadvladujoče vrednote kapitala nad sodobnim človekom. Gre za združenje ustroja sodobne družbe in humanizma ter novoplatonizma, dveh 'produktov' renesanse, pri čemer je več kot očitna nadvlada destruktivne narave prvega. Moč je trditi, da vendarle ne gre za enakovredno mešanje vseh treh vplivov, kajti končna produkcija podaja idejo, da kapitalizem definira samega sebe skozi negacijo idej o človeku kot merilu za ustroj in delovanje sve-

ta. Človeka zamenja kapital, njegovo podobo nadomesti število. Samorijev opus je v osnovi torej manifest boja med sabo izključujočih se pojmov individuuma, unikatnega bitja z odličnostjo spodobnosti emotivnega in številke, oznake, ki zanemari osebnost in kot ključno dojema le posameznikovo eksistenco, brez vpogleda v njeno kvaliteto.

Paradoks, da je sodobnost kreirala človeška narava in se torej uprla sama proti sebi, razkriva idejo, da 'homo homini lupus' še kako drži in da ideja humanizma ni sama po sebi nedolžna, temveč predstavlja eno izmed stopenj, ki nas je privedla do stanja, v katerem bivamo. Humanizem hierarhično postavlja človeka na sam vrh, nad ostala živa bitja. Človek je po humanističnem zgledu tisti, ki ga je potrebno tretirati s posebno distanco, saj njegove umske sposobnosti in emocije presegajo odličnost kateregakoli bitja na Zemlji. Tekmovalna narava homo sapiensa s tendenco uničiti vse, kar je tujega in manj naprednega, se kaže tudi v eni izmed možnih teorij o izumrtju neandertalcev. Slednji naj bi bili umsko bolj razviti kot homo sapiens, vendar pa je njihovo izumrtje morda pogojeno s prihodom anatomsko nekoliko bolj spretne vrste človeka na njihovo ozemlje. Za dokaz destruktivnega vedenja do manj razvitih civilizacij in kultur pa vsekakor ni potrebno iskanje v prazgodovinskih najdbah. Že situacija na Bližnjem vzhodu, ekonomsko izkoriščanje Kitajske kot poceni delovne sile ter nenazadnje romski spori v naši državi so neizpodbitni dokazi o tem, da je človeška narava presegla samo sebe in se tako uprla sama proti sebi.

MAR 93
M. J. T.

ANATOMIJA NASILJA IN NEMOČI

UVOD: JAN VEGELJ
AVTOR BESEDILA: TOMISLAV VREČAR

Tomislav Vrečar alias Soma Arsen, svobodni pesnik in pisatelj. Z neopravičljivo iskreno in neposredno poezijo se je uveljavil v slovenskem pesniškem krogu, kjer je zasedel mesto avantgardnega nastopača, ki se v svojih performansih poigrava z različnimi stili glasbe in recitiranjem lastne poezije. Njegov opus, ki obsega šest med seboj enakovrednih pesniških zbirk, dokazuje njegovo vsestranskost in preiščlenost. V tokratni številki se nam bo predstavil s kratko zgodbo. Preko različnih segmentov otroških in mladostniških let slika samega sebe, nerazumljenega odpadnika. Avtobiografski portret umetnika, odmaknjene ga na rob družbe že od otroštva, kamor ga je odrinila družba sama. In kar je pravzaprav ključno za tokratno številko Triperja, govori o nasprotjih. V ožjem smislu se opira na razlike v pričakovanju staršev in samovoljo otrok, medtem ko na subtilen način opisuje zgodnje zametke svojega uporniškega značaja.

ANATOMIJA NASILJA IN NEMOČI

Spomin mi ne seže tako daleč nazaj, to kar sedaj pišem, vem iz očetovega pričevanja. Vsakič, ko se spreva, mu uide ta mala anekdota, vedno jo vrže na pladenj, kot nekakšen očitek, da bi poudaril, kako različna sva si.

Bil sem še otrok, ko je oče stežka zlepil skupaj prihranke in mi kupil formulo, dirkalni avto za otroke. Nekakšno pomanjšano različico, ki je bila dokaj natančen posnetek prave, poganjal si jo na pedala in krmilil z volanom. Sam je gojil neusahljivo strast do dirkalnih avtov. Ni ga toliko privlačilo dirkanje samo, temveč mehanični del. Užival je vijačiti po teh avtih in jih frizirati – kot je sam dejal temu – da so brneli in šibali, da je bilo veselje. Jaz, prvorojenec, takrat še edini sin, ki ga je imel, sem imel to čast in nalogo, da nasledim njegovo strast. In tukaj nastopi točka preloma; niti slišati nisem hotel za to formulo, kaj šele, da bi se usedel vanjo. Sledili so dnevi, tedni, meseci prigovarjanja, moledovanja, celo kričanja, a na koncu je obveljala moja trma in odpor do te formule. Tako je torej moj poraženi in razočarani oče bil primoran podariti formulo nečaku moje tete. Nakar je za dolga leta zamrlo njegovo upanje, da bi svojo strast prenesel name.

Upanje v njem je zopet pričelo tleti, ko sem postal polnoleten. Tokrat je moj oče stopil v zavezništvo s svojim očetom, mojim nonotom, skupaj sta zbrala denar in me poslala na opravljanje vozniškega izpita. Kljub svoji očitni nezainteresiranosti do avtomobilov sem njun trud ter vnemo tiho sprejel in se odpravil v avtošolo. Vse izpite sem opravil v prvem poskusu, nato je sledila vožnja in z njo inštruktor. Ta je bil zelo zgovoren in velik šaljivec. Prvo uro vožnje sem imel na petek. Ko sva se na parkirišču učila osnov, je v nekem trenutku – da bi razblinil začetniško tremo – vprašal: »Danes je petek, fantje gremo ob petkih ven, kaj popit in kakšno punco spoznat. Kam greš nocoj?«

»Ne hodim ven ob petkih,« sem mu suho odvrnil. Tu se je končal njegov poskus, da bi med nama stekla komunikacija. Potreboval sem kakšnih petdeset ur, da sem prišel do glavne vožnje, kar ni ravno malo, on se je trudil na vse pretege, da bi med nama vzpostavil nekakšno fantovsko tovarištvo in zaupnost. Toda tistih nekaj začetnih stavkov prve vožnje je viselo nad nama, pogovor ni in ni stekel. Glavno vožnjo sem opravil brez večjih težav, v žep sem spravil vozniški izpit in se povzpел še eno stopničko višje v svetu odraslih.

Nekega dne je oče prišel na genialno idejo, peljal naj bi njega in mamo v Ljubljano, da bi tako pokazal svojo veščino vožnje. Kar žarel je od ponosa. Z mamo sta se usedla zadaj, s tem mi je hotel pokazati svoje zaupanje in mi dati priložnost ter čast, da postanem pravi šofer. Sprva je teklo vse gladko, a že po nekaj kilometrih nista več mogla molčati. Jasno, bil sem daleč od suverenega voznika, ki ima vožnjo v malem rokavu. Najprej sta štartala name izmenično, potem pa kar skupno, kar me je povsem zmedlo. Nato sta se pričela prepirati še med sabo, češ, da ne morem voziti, če mi nekdo neprestano na uhelj pametuje. Res bistro, ni kaj. Kar naj bi bila nekakšna iniciacijska vožnja, je kaj kmalu postal pravi pekel, jasno je bilo, da debakel ni daleč. Pri Ajdovščini je bila policijska patrulja, ki je ustavljala prehitre avtomobile na avtobusnem postajališču. Skrbno sem pazil, da nisem presegel dovoljene hitrosti v naselju, tako da sem bil popolnoma brezskrben. A glej ga zlomka, kar naenkrat policaj skoči na cesto in prične mahati, to naredi tako bliskovito in iznenada, da ga skoraj povozim, komaj se – ne vem po kakšnem čudežu – ustavim na avtobusnem postajališču. Oče se prične na ves glas dreti name, nato se spravi še na policaja, češ, da kaj tako nepredvidoma skače na cesto. Na moje začudenje se policaj prične opravičevati mojemu očetu, da je hotel ustaviti avtomobil, ki se mi je bil prilepil za rit in je prekoračil hitrost. To je bila zame kaplja čez rob. Izstopil sem iz avta, poslal vse tri v tri krasne in odšel. Bilo je to zadnjič, da sem se usedel za volan, od takrat ne vozim, pika.

Oče je nekaj časa delal v samskem domu blizu stadiona v Novi Gorici. Bil je nočni vratar na recepciji. Jaz tisto leto nisem hodil v vrtec. Zjutraj, ko je mama odhajala v službo, sem se zbudil, ker sem moral čuvati svojega mlajšega brata – če bi se slučajno zbudil – dokler se oče ni vrnil iz nočne. Nekega jutra se je brat prebudil, še preden se je oče vrnil iz službe. Pričel se je dreti, da je bilo veselje, vse sem poskusil, a ni odnehal. Ponavadi je bilo dovolj, da sem ga malo ujčkal, pa se je pomiril in zopet zaspal. Tokrat ni bilo tako, zgrabila me je panika, začutil sem nemoč, ki me je pričela grabiti za grlo. Ponavadi mi je ob takih trenutkih priskočil na pomoč sosedov sin, a to je bilo običajno zvečer, ko sta me starša včasih pustila samega z bratom, če sta odšla ven z družbo. Tokrat je bilo jutro in sosedov sin je bil v šoli. Po nekaj minutnem mencanju na mestu – cela večnost zame – sem sprejel najslabšo možno rešitev. Odločil sem se, da pojdem po očeta v samski dom. Nase sem dal kratke hlače, kanotjero ter sandale in se zakadil proti vhodnim vratom, tu pa me je čakalo še eno presenečenje, ugotovil sem, da nimam ključa, s katerim bi lahko zaklenil za seboj. Zopet sem pričel mencati, brat pa se je drl na vse pretege. Samo zaloputnil sem in zdirjal po stopnišču bloka v poletno jutro. Sonce je že pripekalo, znožil sem se, kot bi me cvrli na žaru, a ne zaradi sonca, temveč zaradi strahu in skrbi. Samski dom je bil dobrih petnajst minut hoje od našega bloka, toda pot se je vlekla in vlekla. Upal sem, da bom mogoče srečal očeta, saj je bilo že krepko čez čas, ko bi se moral vrniti domov. Prispel sem do samskega doma in tam z grozo ugotovil, da ni očeta. Prečesal sem samski dom, a o očetu ne duha ne sluha. Zapodil sem se nazaj proti domu, tokrat sem šibal, da je bilo veselje. Pred blokom sem bil, kot bi trenil, zapodil sem se po stopnišču do stanovanja. Zgrabil sem kljuko vhodnih vrat in si skoraj izpahnil komolec. Vrata so bila zaklenjena. Groza, spreletela me je zla slutnja. Še enkrat sem poskusil odpreti vrata, zaslišal sem ključ, kako škrtá z druge strani, vrata so se odprla in pred menoj je stal oče. Ne vem, če je smiselno zapravlјati besede, da bi opisal njegov pogled. Ni bil vesel, to je bilo jasno, kot je bil jasen dan zunaj. Stopil sem usodi naproti, vstopil sem. Komaj so se vrata zaprla, že je pričelo padati po meni in to s pasom. Nič ni pomagalo, da sem poskušal skozi jok pojasniti, kaj se je pravzaprav zgodilo, padalo je in padalo. Tako je peklo, da sem videl zvezde pri belem dnevu, poskušal sem se braniti z rokami in prestreči pas, zaman. Šele ko je oče stresel ves bes iz sebe, sem se lahko sesedel na tla. Božjastni ples izogibanja udarcem se je prenehal. Pričel sem hlipati. Rdeče proge na mojem telesu so se pričele leviti v moder kolorit, videl sem jih lahko v velikem ogledalu, ki smo ga imeli na hodniku. Ko sem za silo zaustavil tok solz in smrklija, ki je lezel iz mojega nosu, sem se obrnil proti očetu, ki je bil obstal s pasom v roki, kot v nekakšnem krču. Zazrl sem se v njegove modre oči, bile so to oči prestrašene zveri.

Čez dober teden, ko smo bili na obisku pri noni v Ajdovščini, njegovi materi, sem ju zalotil v kuhinji. Oče ji je razlagal, kako me je pretepel in zakaj. Ob koncu povedanega je pristavil še zadnji stavek: »Potem je bolelo tudi mene.« Nona je samo nemo strmelá vanj, on je čakal, da bo kaj rekla, a je le molčala. Zazdelo se mi je, da sem videl, kako so se mu orosile oči, pomislil sem, da bo tudi on pričel hlipati, kot sem hlipal sam potem, ko me je pretepel. Takrat sem prvič dojel, da je tudi on otrok.

Z očetom naju čaka pustolovščina, po nakupih morava, hrana za gospodinjstvo.

Vedno izgubi živce, ko mora v trgovino, mama mu naloži toliko stvari, da si mora on vse skupaj zapisati, nato si premisli in mu naroči povsem druge stvari, takrat on znori, pograbi mene, vrečko in že jadrava proti trgovini. Jaz se seveda vsakič poskušam izmuzniti, zaman. Potrebuje sotrpina, niti slišati noče, da ostanem doma.

Tokrat me njegova nejevolja ne plaši, saj mi je obljubil, da mi bo kupil žvečilko Bazoka, če pojdem z njim.

Prispeva v trgovino in oče se mukoma loti svoje naloge. Dirja z enega konca trgovine na drugega, samo da bi čimprej opravil, kar mu je bilo naloženo. Zdi se, da je pozabil name, ne preostane mi nič drugega, kot da se pričnem sprehajati med policami z živili. Kot magnet me vleče k izdelkom, ki burijo mojo otroško domišljijo. Životinjsko carstvo, Gorenjka, Flavoraid, Cedevita, Benko, Jafa keksi, Domačica ... Naval sladkorja in slasti, ki me preplavi s pomočjo domišljije, povsem ohromi moje ude. Moje nemo hlastanje z očmi pretrga krepka roka, ki me zgrabi za ovratnik. Oče je, uspelo mu je nabrati vse potrebno. Mudi se mu iz tega babilonskega stolpa artiklov. Furijasto me odvede do blagajne. Stojiva v vrsti in čakava, da plačava vse skupaj. Kaj kmalu mi postane jasno, da je oče povsem pozabil na svojo obljubo. Nič ne bo z žvečilko. Za trenutek pomislim, da bi pričel s plesom kujanja in izsiljevanja, a si premislim. Oče je preveč iz sebe, vem, kaj bi sledilo. Nekaj krepkih okrog ušes in sramota pred celo trgovino. Odločim se za drugačen načrt. Oče že zлага stvari iz košare, povsem je zatopljen v to početje. Žvečilke Bazoka se nahajajo ob blagajni. Blagajničarka pridno tipka cene. Idealen trenutek. Z roko sežem proti žvečilki in jo nemudoma dam v žep. Tako me je strah, da si ne upam niti pogledati okrog sebe, če me je morda kdo zasačil pri početju. Nihče nič ne opazi. Z očetom se odpraviva iz trgovine. Če je bilo nekaj minut nazaj moje srce v hlačah od strahu, mi sedaj bije kot narodnemu heroju po zmagoviti bitki.

Na poti domov v nekem trenutku sežem v žep – še danes ne vem zakaj – in pomolim očetu žvečilko pod nos. Zazre se vame, sprva je presenečen, nato njegov pogled postane srepeč. Gledam ga z očitajočim pogledom, češ, saj si mi jo obljubil. Zopet me pograbi za ovratnik in me odvede proti domu. Zatlačim si žvečilko nazaj v žep. Doma ni niti črhnil mami o moji mali kraji. V nekem trenutku ostaneva sama v kuhinji. Molče iztegne svojo dlan proti meni. Takoj mi postane jasno, koliko je ura. Dam mu žvečilko in on samo zmaje z glavo.

Vrtec, sovražil sem ga, nikakor se nisem mogel stopiti z otroci, vedno sem se držal nekako zase. Toda včasih je bilo skoraj nemogoče izogniti se občasnim konfliktom. Kaj kmalu sem spoznal, da je bilo to, kar se je tam dogajalo, le pomanjšana preslikava tega, kar se je dogajalo zunaj, v širnem svetu.

V vrtcu smo se delili na dve skupini. Na tiste šibkejše, ki smo bili neprestano maltretirani s strani druge skupine, ki je predstavljala močnejši pol. Popolnoma vseeno je bilo, kakšnega spola si. Nekateri so neprestano imeli najnovejše igrače, najlepše teniske, najlepše torbe ... Drugi smo prejeli zasmehovanje, klofute, pošvedrane teniske in

šolske potrebščine, ki smo jih podedovali od starejših sosedov, sorodnikov ali družinskih prijateljev. V skupini izbranih sta bila dekle in fant, ki sta me vzela na piko in vsakič, ko je popustil nadzor tovarišic, sta se zgrnila nadme. Fant me je ponavadi suval pod rebra, punca me je zasmehovala in mi kazala osle. Vsakič, ko sem se zjutraj odpravljaj v vrtec, me je zajela groza. Vedel sem, kaj me čaka, čakala sta me onadva. Med kosilom in popludanskim spanjem smo imeli nekakšen odmor, da smo se lahko zdivjali. Spustili so nas na dvorišče vrtca in direndaj se je pričel. To, kar je za večino predstavljalo razposajeno razgrajanje in veseljačenje, je zame predstavljalo nekakšno muko in tesnobo, saj je takrat malce popustil nadzor tovarišic in maltretiranje mojih dveh biričev se je lahko pričelo. Toda tokrat sem skoval načrt, enostavno sem se naveličal čakanja v strahu, da se spravijo name, moral sem nekako ukrepati in si izboriti nekakšen vrtiček miru. Nisem si upal spraviti nad fanta, saj je bil močnejši od mene, izbral sem si šibkejši člen, torej punco. Na dvorišču je bil direndaj v polnem teku, vsi so tekali naokrog in se lovili, prislonil sem se ob neko igralo in čakal. Videl sem to punco, kako se lovi naokrog s svojimi prijateljicami. Točka, ki sem si jo izbral, je bila na nek način strateška, saj so otroci, ki so se lovili, bili primorani teči mimo, če so hoteli priti na drugo stran igrišča. Potuhnil sem se in čakal, da pridrvi mimo punca. Ni bilo treba dolgo čakati, zagledal sem jo, kako drvi proti meni, ko je bila že skoraj ob meni, sem iztegnil nogo, poletela je, da je bilo veselje. Kot ploh je priletela na tla, njena očala so se v trenutku razletela na koščke. Sledilo je vreščanje, obtoževanje ter tožarjenje tovarišici, češ, da sem jo spotaknil in to nalašč. Seveda sem se delal francoza, da sem le stal tam in da se je vse zgodilo po golem naključju. Tovarišica me je še celo popoldne gledala izpod čela, a dokazov ni bilo, bil sem čist kot solza. Seveda sem se bal povračila njenega tovariša v zločinu, a začuda povračila ni bilo. Punca je še celo popoldne hlipala in v rokah pestovala krlje očal, kot nekakšno dokazno gradivo. Popolnoma ravnodušen sem bil do njenega stokanja. Nisem mogel verjeti, koliko malo je bilo treba, da sem si izboril svoj mali vrtiček miru. Potuhnjeno dejanje iz zasede je bilo tisočkrat bolj učinkovito kot pa vsa moja moledovanja tovarišicam. Vzel sem stvari v svoje roke in ju pustil odprtih ust, saj nista mogla verjeti, da bom kdaj zbral toliko poguma in se jima zoperstavil. Morda njima ni bilo jasno, a ustvarila sta pošast, ki se je od zdaj naprej lahko kosala z njima in to na njun način. Iz zasede sem se ju lotil, ni šlo drugače, žebelj se z žebljem izbija, kdor nima v rokah, ima v nogah.

Pust, parada vseh mogočih mask in nova priložnost za razslojevanje otrok v vrtcu. Že na daleč je bilo jasno, kateri otroci prihajajo iz premožnejših družin in kateri iz revnejših. Eni so imeli svetleče kostume, prav takšne kot so si jih zaželeli, drugi smo imeli takšne bolj šlampaste, kjer je bilo potrebno kar nekaj domišljije, da si ugotovil, kaj sploh predstavljajo. To leto sem bil kavboj. Imel sem žametne hlače in karo srajco, kar je bila itak moja vsakdanja oprava. To, kar je bilo kostuma na meni, je bil nekakšen pisan lajbič, pas s tokom za pištolo, kjer se je nahajala najcenejša kopija plastične pištole. Na lajbiču je bila pripeta plastična zvezda, pozlačena, takšna kot so jih nosili šerifi v špageti vesternih, ter narisani brki, ki so mi štrleli pod nosom. Samo še nekaj mi je manjkalo, da bi bil pravi

šerif, klobuk, in tukaj se je vse zataknilo. Mama mi je obljubila, da mi bo priskrbela pravi klobuk, a se je dan pred pustom vse skupaj zakompliciralo in tisto jutro, ko sem odhajal v vrtec, mi je postalo jasno, da s klobukom ne bo nič. Bil sem besen in žalosten istočasno. Seveda nisem hotel niti slišati, zakaj klobuka ni bilo, čeprav se je mama skušala na vse pretege opravičiti in me pomiriti. Do zadnjega sem se upiral, da mi ne bi bilo treba v vrtec, toda ni mi uspelo, moral sem, pa pika. Vedel sem, kakšno zbadanje me čaka v vrtcu. Raje bi bil videl, da bi me dajali živega iz kože, kot pa da me doleti to, kar me je čakalo v vrtcu, zasmehovanje. Dobil sem, kar sem pričakoval. V vrtcu sta se zbrali dve skupini in sicer tisti, ki so bili našemljeni v kavbojce in tisti, ki so bili našemljeni v indijance. Pripravljala se je bitka. Vsaka skupina na svojih okopih. Ves vesel sem se hotel pridružiti kavbojcem, a so me takoj zavrnili, saj nisem bil pravi kavboj, kako le, bil sem brez klobuka. Nič ni pomagalo moje moledovanje in prigovarjanje tovarišici ter vrstnikom. Niso me hoteli sprejeti medse, saj bi jim bil v posmeh. Nič, zopet sem sedel v kotu, sam zase in opazoval, kako so se šli otroci svoje male pustne vloge. Kratkočasil sem se s tem, da sem risal na list papirja pravcato bitko med indijanci ter kavbojci. Tik pred kosilom je tovarišica najavila, da bo po kosilu prišel fotograf in naredil skupinsko fotografijo vseh mask. Pojedli smo kosilo in se pričeli pripravljati za fotografiranje. Fotograf nas je postavil v dve vrsti, nakar je stopil za fotoaparatus, skoraj je že sprožil, ko se je nenadoma zravnal, se zazrl vame in izustil: »Šerif, kje pa je tvoj klobuk?« Usul se je plaz smeha, najraje bi se bil vdrl v tla, plaho sem izdaval: »Nimam ga.« Fotograf je samo skomignil z rameni in se zopet sklonil za fotoaparatus, nekaj je vijačil objektiv, ko se je spet sunkovito zravnal in se zopet zazrl vame. Spet je izstrelil: »Šerif brez klobuka, pa ne moreš sesati palca, ko te slikam!« Če se je ob njegovi prejšnji opazki usul smeh, se je sedaj sprožil horunski krohot, malo je manjkalo, pa bi začel hlipati, a sem nekako zadržal solze. Končno je bilo vse na svojem mestu in fotograf je naredil fotografijo. Tisto popoldne nikakor nisem mogel zaspati pri popoldanskem počitku, stalno so mi v glavi odzvanjale fotografove besede, zasovražil sem pust in si obljubil, da se ne bom nikoli več našemil.

Novo Gorico je bil zajel viharški veter, vijačil je drevesa in okolico, da je bilo veselje. Otroci se nismo kaj prida zmenili za to, čeprav so nas starši na vse pretege skušali zadržati doma. Brez haska.

Z mularijo smo bili pred blokom in se kratkočasil na vse mogoče načine, ko je veter od nekod prinesel kapo. Ne navadno kapo, temveč takšno kot jo je nosil ameriški pustolovec Davy Crockett, ki smo ga otroci poznali iz stripov. Kapa je spominjala na kučmo, le da je na zadnji strani imela pritrjen rep, rakunji rep. Pričeli smo se ruvati za to kapo, vsakdo izmed nas si jo je hotel nadeti na glavo. Ruvali smo se, kot se ruvajo lačni mladiči, da bi prišli do materinih seskov. Nakar se je prikazal fant iz sosednjega bloka, češ, da išče kapo, ki mu jo je odnesel veter. Fant je bil prava človeška gora in znan pretepač daleč naokrog. Mularija je vrgla mene v žerjavico, jaz naj bi jo imel in potem odvrget neznan kam. Kar stemnilo se mi je pred očmi. Človeška gora je sestopila s svojega kolesa, pristopila k meni in mi brez besed spustila takšno klofuto, da sem se

opotekel. Zlasal me je in nato fino brcnil v tazadnjo. Jasno, mularija je stopila na njegovo stran in pričela navijati zanj. Režali so se mi kot nekakšne podivjane hijene. Vedel sem, da se mi slabo piše. Niti najmanjše možnosti nisem imel, vedel sem, da bom potegnil ta kratko. Ko sem za silo prišel k sebi od njegovih udarcev, sem se domislil najbolj nore rešitve. Pljunil sem na sedež njegovega kolesa, kar ga je sicer za trenutek zbegalo, a ga ni odvrnilo, da bi me naprej mikastil. Pričel se je ples suvanja in brc, tudi ostala mularija mu je priskočila na pomoč, bil sem res v lepi godlji. V nekem trenutku sem si izbral najšibkejšega med njimi in ga z vso silo brcnil v pleksus, da je prebledel in se zgrudil na tla. To mi je podarilo nekaj trenutkov oddiha, a ne za dolgo. Skoraj sem se že vdal v usodo, mislil sem, da tega mikastenja ne bo nikdar konec, ko sta se po nekakšni božji milosti na lepem prikazala moja starša. Mularija se je v trenutku potuhnila. Nato so pričeli s tožarjenjem, zopet ista zgodba, da sem jaz sunil kapo in jo nato vrgel neznano kam. Moji so od sramu in jeze prebledeli. Začutil sem tisto znano dlan na mojem ovratniku, ki me je srdito odvela z dvorišča. Hijene okrog mene so se privoščljivo nasmihale. Zaman sem skušal staršem dopovedati, da je vse skupaj debela laž, ni vžgalo. Dobil sem jih in to pošteno. Bolj kot udarci me je bolelo to, da mi nista verjela. Sedel sem za mizo v kuhinji in gledal skozi okno. Zunaj je mularija nadaljevala s svojim plesom igre in lovljenja, kot se ne bi bilo nič zgodilo. Zrl sem v okna sosednjih blokov, počutil sem se tako sam, da so stene pričele ječati, v nekem trenutku sem celo pomislil, da je vse skupaj le izmišljija, da je vse skupaj nastalo v moji glavi, da se sploh ni zgodilo.

Poletje, šolske počitnice. Zunaj vročina tako pritiska, da hlapi asfalt in se je enostavno nemogoče igrati na planem. Podim se s sosedovimi otroci na stopnišču. Kričavi dečvi in podmukel falot, kateremu nisem bil nikoli preveč všeč. Torej, nismo ravno poglobljali prijateljskih vezi, temveč smo enostavno preganjali dolgčas. Šli smo se nekakšen mini nogomet. Dva na dva. Ena izmed sester je igrala z menoj. Ni minilo veliko časa, ko se je na igrišče prikotalilo jabolko spora. Sporen je bil zadnji zadetek – seveda nasprotnemu dvojcu v prid – za katerega sem menil, da je bila vratnica in ne gol. S sosedovim fantom

sva krepko zavihala rokave in se presneto šopirila. Nihče od naju ni hotel popustiti. V nekem trenutku sem mu zabrusil – nosil je očala – v obraz: »Škiljo!« Pred očmi se mu je stemnilo, planil je name. Bil je močnejši od mene, pa še sestra sta mu priskočili na pomoč, on me je krepko lasal, onidve pa sta me medtem hinavsko ščipali. Tako se je tekma sprevrgla v boj, kar je bilo malo prej nogometno igrišče, je zdaj postalo bojno polje. Ne potrebuješ ravno zelo zmogljivega procesorja, da dojameš, da si ga nasankal. Tri proti ena, tombola! Ko se znajdeš v tako brezizhodni situaciji, ti postane vseeno, poslužiš se prve domislice, ki prešine tvoje možgane. Iz žepa sem potegnil mali pipec, s katerim še pisma ne bi mogel odpreti, a bilo je vredno poskusiti, saj nisem imel kaj izgubiti. Nekajkrat sem zamahnil, nakar so vsi trije v nekakšni zbeganosti odskočili. Še preden sem dojel, kaj se je pravzaprav zgodilo, so oni že dirjali proti svojemu stanovanju in se drli na ves glas. V trenutku se je na hodniku izrisal njihov oče. Nekakšna pomanjšana in slabo izdelana kopija Oliverja Dragojevića z brki. Ko je on dojel, kaj se je pravzaprav zgodilo, se je spravljal name in se drl kot prehlajeni Oliver Dragojević pred tisočglavo publiko. Stal sem tam in se v mislih skušal teleportirati kam drugam. Ko je on to dojel, se je pričel še bolj dreti. Nakar mu je dokončno počil film. Stekel je po stopnicah v zgornje nadstropje. Moja nonšalanca je v trenutku izpuhtela. Postalo mi je jasno, da je odšel po mojega očeta. Pričela so se mi tresti kolena. Nakar se prikaže besni Oliver z mojim očetom. Krili z rokami in bemti, mojemu očetu ni nič jasno. Končno se mu posveti in posveti se tudi meni, da se mi slabo piše. Začutim dobro poznano roko, kako me zgrabi za ovratnik in me odvede po stopnicah, še preden Oliver odžvrgoli svojo besa polno arijo. Stopiva čez prag našega stanovanja, jaz avtomatično zaprem oči in čakam. Nič se ne zgodi, odprem oči in zagledam očeta, kako strmi vame. »Bravo sine! Naslednjič napravi isto,« izusti. Ne morem verjeti, zdi se mi, da sanjam. Odpravim se v kuhinjo in sedem za mizo, zazrem se skozi okno na blokovsko dvorišče. V meni brbota, počutim se tako velikega, da bi lahko preskakoval bloke. Spustim obraz med dlani in zahlipam. Na sebi začutim očetovo dlan, ki me prvič ne grabi za ovratnik, temveč le mirno in toplo počiva na moji glavi.

ZA SANJAMI

BESEDILO: SANJA HALB

Kdorkoli bolj ali manj spremlja filmsko umetnost, bo razumel, če mi ob besedi sanje kot prva asociacija na pamet pade David Lynch, režiser znan po filmih *Blue Velvet*, *Mulholland Dr.*, *Eraserhead*. Njegov bizarni pristop komentira režiser Chris Rodley v knjigi *Lynch on Lynch* »that the borderland between dream and reality in his work is a badly guarded checkpoint where no one seems to be stamping passports«. Kratko rečeno, njegovo delo so njegove sanje, kar mi bodri vprašanje: Kje so torej meje?

Tisti, ki intenzivno sanjamo, pa tudi tisti, ki le občasno doživimo kaj vihravega čez noč, se zagotovo sprašujemo, če ima to kakršen koli globlji pomen in si sanje na vsak način interpretiramo. Takšno ravnanje verjetno izhaja iz človekove narave, ki želi imeti vse pod nadzorom, kar pa je sanjam težko pripisati. Kaotično nizanje slik, dogodkov v nelogičnem ritmu brez pomena, človek očitno ne more prebaviti kar tako. Zame so sanje fascinantne. Predvsem privlačno je dejstvo, da so to najbolj osebna doživetja, ki jih vsak posameznik lahko vidi in občuti le pri sebi. Res je, da svoje sanje lahko razlagaš drugim, a niti sodobna tehnologija nam ne omogoča, da bi jih lahko projicirali na platno in si ogledali najbolj bizarne predstave, ki se dejansko neprestano predvajajo v naših glavah. Z izjemo seveda tistih, ki živijo v sožitju z relativno stvarnostjo in bizarno sanjskostjo in če smo že pri filmih, to tam tudi prikažejo. Iz tega izhaja inspiracija za pisanje tega članka, ki naj vas spodbudi h kreativnemu opazovanju najbolj nerazložljivega pojava, ki se dogaja neprestano – sanjanje.

Sanje so del nas. So del človekove duševnosti in to pomeni, da segajo daleč nazaj v preteklost. O njih je kot prvi pisal starogrški Artemidorus v delu *Oneirokritika*, kjer v štirih knjigah razlaga fiziološko-psihološke vplive na sanjanje ter simbole v sanjah. Sanjali so tudi apostoli, kar je opisano v Svetem pismu, in vsi ljudje, ki so svoje sanje pač odnesli v prah.

Vsem njim se je med spanjem urejal spomin in to se dogaja tudi nam. Informacije in elementi, pridobljeni čez dan, se skušajo povezati med seboj in z drugimi,

že shranjenimi, tvoriti smiselne strukture ali mreže. Medicinsko gledano so sanje smeti naših možganov, ki nastajajo, ko se v možganskem deblu, najglobljemu delu možganov, začne izločanje acetilholina, dopamina, noradrenalina in serotonina, ki občasno vključujejo in izključujejo scenske podobe, katere nastajajo v višjih predelih možganov. V sanjah čustveno doživljanje in spomine ureja limbični sistem, sprednji čelni del možganov pa racionalno odločanje, jezik, logiko ter celostno zaznavanje, povezovanje slušnih in vidnih dražljajev. V tem delu se zaznave pretvarjajo v abstraktne ideje in dolgoročne spomine, mentalne podobe ter scene. Včasih pa se zgodi, da se nekateri predeli možganov, ki so odgovorni za logiko in smiselno zaporedje ne izključijo v celoti, kar nam omogoči lucidno sanjanje ali zavestno razmišljanje in nadziranje. Fiziološko gledano ni realne meje, ki bi cenzurirala naše groteskno doživljanje sveta. Dejstvo je tudi to, da so naši možgani vedno v zagonu, kar narekuje, da je razlika med nočnimi sanjami in sanjami v budnem stanju le ta, da slednje potekajo pod realitetno kontrolo, kar pomeni, da se zavedamo časa in prostora, ki pri nočnih sanjah nista do te mere prisotna. Sanjanje v spancu se deli v štiri faze. Poleg faze nič, ki predstavlja budnost, so tri ne-REM faze in faza REM (Rapid Eye Movement - faza, v kateri se zaprte oči pri spečem hitro ter intenzivno premikajo). V spanju v prvih dveh fazah dremamo oziroma plitko spimo, tretja faza pa je že globoki spanec. Prav v tej fazi pa so možganski valovi bogati, intenzivni, podobno aktivni ali še bolj aktivni kot v fazi budnosti.

Nasprotna medicinski je še psihološka razlaga, katera nas ne pusti mimo dveh psihoanalitičnih genijev, najbolj znanih po razlagi sanj, Sigmunda Freuda in Carla Gustava Junga, katera sta na to temo spisala več knjig. V grobem lahko povzamem, da so po Freudu sanje izražanje naših prepovedanih želja v prikriti obliki, katerim pa naša podzavest dopušča nemoteno nadaljevanje. Če še citiram: »Neresnične misli pogosto dobijo dovoljenje za prehod, medtem ko »resnične« misli ostanejo v podzavesti.« Po mojem mnenju je s to izjavo nekako osmešil v bistvu žalostno naravo ljudi, ki varamo sami sebe. V sanjah je pač tako, da včasih na plan pridejo filmi o razmišljanju, ki niti približno ni v skladu z našim prepričanjem v

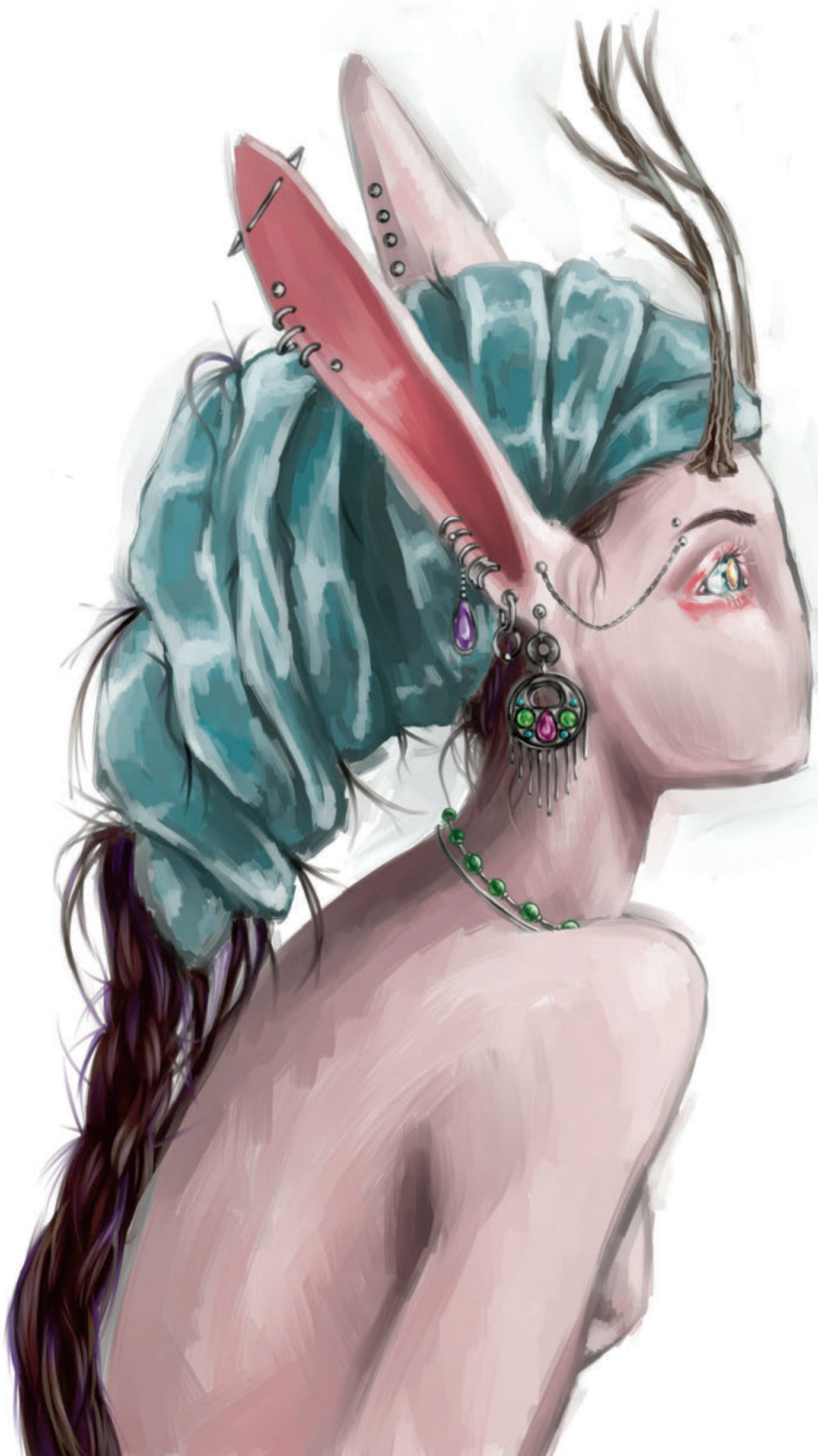
zavestnem stanju. Da ne bom ovinkarila, mogoče gre za sanje o jemanju drog, o tem, kako si zabodel svojega najboljšega prijatelja, mogoče sanjaš romantično poljubljanje s punco ob sončnem zahodu, v resničnosti pa si najbolj »anti-romantic person«, ki sovraži vse okoli sebe. Takšne skrite prigode človeku ni potrebno razlagati drugim, vendar je koristno, če si jih razloži sam pri sebi in mogoče ugotovi, da ga pa vseeno nekje v podzavesti nekaj muči. Jung ima zanimivo mnenje, da je »edini namen sanj dati tistemu, ki sanja, večji občutek ravnotežja«. In iz tega lahko izhajam, da so sanje ena lepših komunikacij človeka s samim seboj. V bistvu so ustvarjalno, tudi moreče, ampak po mojem mnenju najbolj direktno soočenje s problemi, ki jih vsakodnevno potlačujemo. Ker sama veliko sanjam, se sanj načrtno spominjam, si jih zapisujem in na nek način interpretiram, lahko rečem, da je z moje strani teorija o reševanju problemov skozi sanje potrjena. Če si pozoren na dogajanje v svojih sanjah in to lahko prepleteš z dogajanjem v tvojem življenju, lahko postaneš pozoren na stvari, ki se jih niti nisi zavedal, in tako odkriješ vzroke ter si objasniš marsikatero posledice.

Kakorkoli abstraktno se sliši, sanje so po mojem mnenju kot nevtralno ozemlje med zavestjo in podzavestjo, mi pa smo le utelešeni konflikt med njima in pač doživljamo frustracije energij, ki se včasih bolj, včasih manj intenzivno pretakajo. Na ta način sanje lahko predstavljajo podzavestno reakcijo na zavestno situacijo, dogajanje, ki je nastalo zaradi konflikta med zavestjo in podzavestjo, podzavestne želje, ki nimajo nobene zveze z realnimi stališči ali pač blodnje, ki nastanejo zaradi telesnega neravnovesja, če smo na primer že prehlajeni in nas kuha kot rakce. Tudi ljudje smo samo bitja, ki živimo in (ne)mislmo.

Sanje so vse – naša vest, naša čustva, naša čistilna naprava, energija v slikah, film, inspiracija, ideje, kemijski procesi, izmečki. Sanj se ne zaveda vsak človek, zato je škoda, če jih ignorira tisti, ki sanja intenzivno. Če znamo brati sanje, je to kot branje knjig. Več jih prebereš, bolj bogatiš svoje znanje, se povežeš z liki, v glavnem se učiš.

DOMIŠLJIJA - RESNIČNOST

BESEDILO: NINA BOBEN

Gledam. Opazujem. Hodim. Ne rinem v ospredje, tako kot večina ljudi. Ne mika me niti biti slavna ter se valjati v kupu denarja. Ne hvala. Raje ostajam v ozadju. Ostajam nevidna. Ostajam jaz.

Hodim po Ljubljani. Toliko ljudi hiti. Zakaj si ne morejo vzeti trenutka ter pogledati okoli sebe? V našem svetu ni prostora za sanje. Trg so zavzeli mobiteli, tablice, računalniki ter ostala tehnološka kramarija. Ne znamo več živeti brez njih. Ne znamo več živeti brez elektrike in tople vode. Da o pridelavi hrane sploh ne govorimo. V šoli ne vidim več nasmejanih in razigranih sošolcev, ki bi s papirnato žogico igrali nogomet sredi hodnika. Ah, kje ... Bolj so zanimive igrice na telefonu. Candy Crush in Flappy Bird še posebej. Živimo v svetu, ki je skoraj na vrhuncu s komunikacijskimi sredstvi, polnem nekomunikativnih in nesocialnih ljudi. En velik aplavz za sarkazem. Koga briga, koliko prijateljev imaš na Facebooku? Mene ne. Nenehne objave slik, besedil in zbiranje ,lajkov“, ti ne morejo pomagati, ko si iz svoje domišljije, o tem kdo si in kako si slaven zaradi tega, postavljen na resnična tla. Ko te mamica in očka odvijeta iz vate ter si sam zase prisiljen poiskati zaposlitev. Čas je, da počasi odrastemo.

Iz mojih misli me zbudi avtomobilska hupa ter zvonjenje kolesarja. Hitro stopim čez prehod za pešce. Medtem ko hodim po ulici, opazujem in poslušam ljudi, ki hitijo mimo mene. Opazi me nihče. Kdo pa je že posvečal pozornost osebi, kateri je najljubša barva črna ter se tudi najraje oblači v njo? Nihče, razen dobrih prijateljev seveda.

Grem mimo skupine petih fantov. Vsi oblečeni po zadnji modi. Včasih se resno vprašam po zdravju in barvni slepoti ljudi. Pri tej temi svoje misli raje zadržim zase. V glavnem ... Skupina fantov je bila zunaj. Bravo. Stali so v krogu in bilo je videti, kot da se pogovarjajo. Tu nastopi moje razočaranje. Niso se pogovarjali, niti smejali. Ni bilo tistega tipičnega zbadanja ali zafrkavanja. Včasih so se fantje občasno stekli, sedaj pa so po večini prelepi, preslavni in prepomembni za kaj takega. Samo stali so v krogu ter tipkali po svojih telefonih. Kaj je potem smisel druženja? Stati v tistem krogu ter tipkati po telefonu? Ne vidim smisla. Pustim jih za sabo ter grem naprej.

Na drevesu pred mano opazim trmasto drobno siničko, katere petje odločno kljubuje mestnemu vrvežu in hrupu avtomobilov.

Velik oblak rahlo zakrije sonce, ki s svojimi žarki boža zemljo. Za trenutek pogledam v nebo, ko se petje sinice spremeni. Glas sinice postane močan, a čist z razločnim zvenom. Zvok, ki te začara.

Z neba usmerim pogled nazaj na drevo. Na veji, kjer je še nemalo nazaj sedela in pela sinica, je sedaj ponosno čepela mistična ptica ognja. Feniks. Ko se je oblak odmaknil od sonca, je živo rdeče zažarel. Lepo oblikovana krila je imel zložena ob telesu, nato jih je razprl, da je z njimi enkrat zamahnil in zletel vejo višje ter razkril sinje modro žarečo barvo na notranji strani kril. Še vedno prepevajoč. Rep, v katerem so se svetile tudi zlate peruti, mu je skoraj segal do tal. S svojo kraljevsko veličino je pritegnil moj pogled.

Melodija petja se je rahlo spremenila. Dobila je pridih skrivnostnosti, neke nerazjasnjene globine. Melodija se mi je zdela tako znana. Občutek mi je govoril, da z njo živim že celo življenje. V mislih se mi je pojavil odgovor, ko me je ta ognjena ptica globokih modrih oči s pogledom oplazila preko mojih.

V svoje misli sem dobila sliko, tako čisto, da se je zdela že kar resnična. Hladen svež zrak je dobil hitrost ter me ovil v svoje roke. Pogled se mi je odprl na nebo in gore, čiste potoke in reke ter prečudovito naravo. Po gozdu so se sprehajale živali vseh vrst. Niso trpele pomanjkanja. Prav tako je njihovo življenje potekalo na težko dostopni in oddaljeni pokrajini, varni pred današnjimi tehnološkimi vplivi.

Ko se mi je pogled vrnil nazaj na drevo s feniksom, sem poznala odgovor. Melodija, katero je prepevala ta ognjena ptica in mi je bila tako znana, je bila pesem svobode. Dandanes pa nismo svobodni, ne glede na to, kako nam to govorijo ter zatrjujejo. Če bi to bila svoboda, bi jo čutili, bi jo razumeli, bi vedeli, da smo svobodni.

Ognjena ptica je še vedno pela svojo melodijo, ko se je po deblu začela razširati črna sled. Drevo je bilo bolno, bolezen pa se je hitro širila. Še prehitro. V nekaj minutah se je že razširila do feniksa ter tudi nanj. Ognjena ptica je zapela zadnje tone pesmi svobode, nato pa zgorela v plamenih, da je od nje ostal le kupček pepela.

Iz tistega pepela pa je svobodno poletela majhna sinica. Veter je odpihnil pepel, da ni od njega ostalo nič, drevo pa se je pozdravilo in obnovilo skupaj z ognjeno ptico. Sinica je pela naprej svojo melodijo ter poletela v nebo in me zapustila.

Nihče ni opazil, da bi se kaj zgodilo. Nihče ni imel odprtih oči, čeprav so vsi gledali z njimi. Še vedno ni nihče videl tistega, kar sem videla jaz.

Pred mano me hrupno zvonjenje kolesarskega zvonca spomni, da hodim točno po sredini kolesarske steze. Hitro se odmaknem na stran za pešce, ko kolesar pridrvi mimo mene. Skoraj bi me zbil. Naravnost fantastično. Sarkazem. Za mano

pa še vedno ostajajo kletvice jeznega kolesarja ter glasno vpitje.

Hvala bogu za slušalke! Malo izolacije od sveta včasih prav paše.

Mirno hodim naprej do avtobusne postaje ter začnem opazovati oblake, ki se oblikujejo v razne oblike. V moj pogled ujamem starejšo gospo, ki se jezi na drugega starejšega gospoda. V moji glavi preprosto nastane njena slika. Temno zelen plašč ji pobarvam v črnega, z vijoličnim ovratnikom na notranji strani. Njen obraz, ki še vedno grdo gleda, dobi še bolj izrazite poteze. Postane naravnost tak, da veš, s kom imaš opravka, ampak ne v dobrem smislu. A obraz in premikanje telesa še vedno objema prefinjena eleganca. Sive lase ji spnem na vrh glave ter jih obarvam črno. Čez polovico obraza ji v finem loku namestim črno tančico. Iz hrbta ji narišem ogromna črna bleščeče gladka in z ostrimi konicami elegantno oblikovana krila. Tako nastane smrt. Starejši gospod, s katerim se prereka, pa reven pastir. Perfektno.

Majhna deklica teče proti postaji s svojo materjo. Obe se smejeta ter držita za roke. Uživata v družbi druga druge. Smrt ju grdo pogleda. Sovraži smeh, četudi je ta otroško nedolžen. Stopi korak proti njima ...

Avtobus se glasno pripelje ter ustavi. Slika, ki jo je v glavi ustvarila moja domišljija se razblini. Vsi okoli mene so spet samo ljudje. Mirno stopim na avtobus. Odločim se, da bom raje stala ter sedež mirne volje prepustim starejšemu gospodu.

Čez nekaj postaj izstopim. Hodim proti šoli. Tipičen ponedeljek. Ure pouka minevajo hitro, saj jim tudi ne posvečam veliko pozornosti. Upam, da se ne bo ravno to poznalo pri ocenah. Tako pri slovenščini iz torbe potegnem knjigo. Sedim v prvi vrsti. Zakon. Knjigo imam na mizi, mimo pride profesor. Kot naročen za pokvarjen dan. Čudno. Ne reče mi nič. Niti jezen ni. Ura mine še hitreje. Presenečenje pa me pričaka na koncu ure. Profesor me vpraša, ali je dobra knjiga. Pa najbrž da je, če jo berem. Pohvali me, ker berem. Mene pa zanima njegovo psihično zdravje. Tako branje knjige pri slovenščini počasi postane ustaljena praksa. Meni je prav. Dan mine tako hitro, da še preden se dobro zavem, že hodim proti avtobusni postaji. Odpravljam se nazaj v dijaški dom. DIC je zakon! Med hojo spet opazujem ljudi okoli sebe. Nihče ne preživi brez telefona. Ne da se mi čakati na avtobus, pa tudi sonce mi preveč paše. Raje grem peš ter uživam na soncu.

Naredim daljši ovinek ter se sprehodim še po starem delu mesta. Hoja med starimi hišami in granitne kocke na tleh mi dajejo občutek po starem. Stoletja stare hiše nosijo vsaka svojo zgodovino. Počasi se približujem Zmajskemu mostu. Nad

mano se pojavi ogromna senca ...

Velik črn zmaj prileti ter nežno pristane na sredini mostu. Pojavim se v srednjem veku. Zmajeve črne luske vpijajo svetlobo in se bleščijo na soncu ter izžarevajo sijaj moči. Svoja mogočna krila nežno kot pergament zloži ob svoje telo. Usloči svoj dolgi vrat ter svojo mogočno glavo ter buhne velik oblak ognja v zrak in zarjove, rep pa se mu kot bič sproži ter švistne po zraku. Rep se mu umiri. Počasi ga pomika levo in desno, kot zvijajoča se kača v počasnem posnetku.

Na mogočni glavi se iz nosnic pokadita dva oblačka dima. Lepota črnine zmajevega telesa me prevzame. Počasi, kot mačka, začne premikati glavo s prirojeno eleganco. Ušesa na glavi poravna obnjo, razpre svojo čeljust in pokaže svoje čekane ter jo zapre. Komaj slišno zaprede. Očitno je tudi zmajem vseč sonce. Glavo počasi obrne proti meni.

Vame se zazrejo velike ognjeno rumene pametne oči. Izgubim se v njihovi globini. Ne najdem ne sovraštva ne strahu v teh očeh, samo prirojeno sočutje, zavedanje in modrost, pridobljeno skozi stoletja življenja ter spoštovanje, ki je danes že skoraj izgubilo svoj pomen.

S svojim pogledom mi pove vse. Odmakne se nazaj na sredino mostu. Dvigne in usloči svojo glavo, razpre svoja mogočna krila, zarjove in ogenj mu bušne iz ust v nebo. Z nekaj zamahi kril se dvigne v nebo. Zaokroži nad mestom ter odleti neznano kam ... Svoboda.

Posveti zelena luč, spet stopim čez prehod za pešce ter od Zmajskega mostu krenem proti dijaškemu domu.

Zmaji ne obstajajo, prav tako smrt kot oseba ter preplašeni pastir. Vse je le plod moje domišljije. Domišljije, ki v današnjem svetu ni zaželena, ni sprejeta. Redkokdo jo pokaže, a pri tem običajno postane tarča posmeha. Ali je potem sploh vredno?

Tako pa vsi ves čas hitijo in živijo virtualno življenje, ki ni pravo življenje, s svojimi virtualnimi prijatelji, ki jih še nikoli v življenju niso videli. Ne poznajo več besed prosim in hvala, hvaležnosti in spoštovanja do sočloveka. In najbolj pomembno – ne znajo biti sami svoji. Kaj je narobe z našim svetom?

Svet bi bil veliko bolj zanimiv s skrivnostnimi in mističnimi bitji, starimi modreci. Svet bi bil ena velika nerazrešena mistična uganka življenja.

Včasih si želim, da bi bila moja domišljija resnična ... Včasih ...

POLITIKA JE UMETNOST

BESEDILO: ALJAŽ NOVAK

»Politika je umetnost, ki preprečuje ljudem, da bi se vmešavali v stvari, ki jih zadevajo,« je zapisal Paul Valery. Gre torej povsod za manipulacijo v večini skorumpiranih politikov? Stojimo sploh na trdnih tleh? Se nam sploh sanja, kaj se dogaja v državi?

Imamo se za podpornike tako desne kot leve politike, vendar ali imamo Slovenci sploh pravo desno in pravo levo politiko? Sploh vemo, koga dejansko podpiramo? Za primer vzemimo recimo Nemčijo, kjer je konzervativna stranka najprej v koaliciji z liberalno stranko, naslednjič pa s socialisti. Slavoj Žižek, slovenski filozof, je dejal, da tako evropske kot slovenske 'levice' ni mogoče pisati brez narekovajev, kajti obe se kljub krizi kapitalizma zgolj podrejata kapitalu.

Kaj sploh je leva politika? Če zadevo posplošim, bi si lahko levico predstavljali kot socialiste partijske kontinuitete, h katerim se prištevajo tudi mladi socialisti, ki se identificirajo kot liberalci, čeprav to niso. Samo vprašajte se, koliko časa je bila LDS na oblasti in koliko stvari je še vedno prepovedanih in kako visoki so davki. Gre za ekonomski kolektivizem, skrajno osebno svobodo brez vsakršnih moralnih okvirjev, tradicij, brez vsakršne osebne odgovornosti kogarkoli – tukaj lahko pride do močnih odstopanj. Skrajna leva politika se kaže npr. pri anarhistih. 'Zmer-no leve' stranke pa so npr. social-demokratske, socialno-liberalne, zelene itd.

Kar se tiče desno (politično) orientiranih, gre za konzervativne socialiste, ki zagovarjajo ekonomsko svobodo z minimalnimi do včasih močnejšimi (pri skrajno desnih strankah zelo močnimi) omejitvami, osebno svobodo (včasih bolj, včasih manj) v okviru tradicij, moralno izročilo skupnosti, naroda itd. Pod desne skrajneže upoštevamo npr. nacionaliste. Ostale desne stranke so npr. krščansko-demokratske, kmečke, ljudske stranke.

Večina Slovencev se 'odloča' o levi ali desni politični orientiranosti glede na njihovo pripadnost Rimokatoliški Cerkvi, ki naj ne bi vplivala na državno politiko. Tu nastane že prvi paradoks. Saj smo mi tisti, ki volimo nekoga, ki naj bi ali ne bi podpiral Cerkve. Gre za manipulacijo s strani države ali Cerkve? Po mojem mnenju bi prej lahko tu okrivili državo. V Sloveniji se med drugim tudi stranke same ne znajo odločiti, v katero smer bi se obrnile in se potem indentificirajo kot 'sredinske'. Drugi zgrešeni pogledi so še npr. posameznikovi pogledi na socialne in gospodarske reforme. Klemen Slakonja se je v enem izmed svojih videov, v katerem imitira Karla Erjavca, satirično pošalil: »Korak v levo, korak v desno - korak v desno, korak v levo.« Potemtakem še podporniki DESUS-a ne vedo ali so 'levičarji' ali 'desničarji'. Pa naj mi še kdo reče, da tukaj ne gre za manipulacijo. Morda bi lahko kot edino 'pravo desno' stranko vzeli Novo Slovenijo oz. Krščanske demokrate (NSi), glede na to, da poudarjajo potrebo po popravi krivic, ki so nastale v obdobju komunizma, zagovarjajo pozitiven odnos do domovine, predlagajo verouk v osnovnih šolah kot obvezen predmet itd. Lahko rečemo, da obstaja 0 % možnost, da bodo kadarkoli stopili v koalicijo z 'levimi' strankami. Vendar ali imamo 'pravo levo' stranko? SD? Zares? Težko je reči, da ne bodo nikoli storili enako, kot so storili njihovi

nemški kolegi. Ne, ne vemo, koga podpiramo. Ne, ne stojimo na trdnih tleh. Ne, ne sanja se nam, kaj se dogaja v državi. Prave levice v Sloveniji zagotovo ni. Politika ne bi mogla obstajati brez nasprotij, vendar nasprotij v slovenski politiki v bistvu sploh ni, torej se lahko zanesemo samo nase. Se bomo pustili še naprej manipulirati ali se bomo končno uprli? Vstaje očitno niso imele dovolj velikega vpliva. Stopimo skupaj, podprimo mlajše stranke, ki težijo k spremembam, zatrimo manipulatorske, skorumpirane politike in ustvarimo državo, kot si jo zaslužimo!

Laibach v svoji pesmi Država pojejo:

»Država skrbi za fizično vzgojo ljudstva,
posebno mladine, v svrhu dviganja narodnega zdravja,
narodne, delovne in obrambne sposobnosti.«

Pa naša država res to počne?

bolečina je gonilo
gorivo delujočih glav
sedativ za praznino
uteha ~~ž~~tev svojih pa~~k~~azitov

bolečina je st~~u~~p ki tako nežno poboža
ko jezik več ne loči sladkega od ~~s~~enkega
in boli že pogled v nebo

bolečina, ^eresnica živali v kletki iz kosti
bolečina je most med mesenim in otipljivim,
zdravilo za rane ki jih zahteva,
bolečina, nemi poslušalec pridušenih krikov,
šepetalec z napačnim tekstom

"jaz te poznam"

zgodivinska čitanka iz mesa in krvi
padci takšni in drugačni
inštalacije in projekcije in večna neotipljiva svetloba,
sanje petletnega otroka so preperale ker so se predolgo sončile
in zgnilo je zobovje od vsega
dreka ki je zdrvel po grlu

ne vprašaj me za nasvet
ker ti bom rekla vedno isto
objemi svoj šibki id
ne pretesno, da mu ne polomiš vretenjače,
prereži ego vrat

pobeg iz zoo ja te je vodil v betonsko džunglo
in poskus odstopanja od mat icerte z njo zлива zmetom bolj in bolj
odvrži plašč skromnosti, preobleko razsvetljenstva
zaduši se z lastnim mesom in prosim,
ne
seri

